

i den sidste Uge var Herregaardsvarer 6 à 8 Rdl. lavere pr. Td. Bøndervarer derimod uforandret.

Saltede Kohuder uden Horn og Hale, lette, 24 Mk. 8 Sk. pr. 16 Pd., sværere 24 Mk.

Saltede Fedeskind 33 à 34 Sk. pr. Pd.

Kalveskind, spilede, 22 Rdl. pr. Deger, do. uspilede 21½ Rdl.

Saltede Hestehuder med Hale og Manke, ej under 44 Pd. pr. Stk., 10½ Rdl. pr. Stk., do. uden Hale og Manke 10 Rdl.

Uld stille, Noteringerne uforandrede som i forrige Maaned.

Talg, smeltet, flavt, 18 Mk. 8 Sk. pr. 16 Pd.

Vox 66 Sk. pr. Pd.

Fodringsmidler. Høfrøkager 22 Mk. 8 Sk. à 23 Mk. pr. 100 Pd. med ringe Omsætning.

Rapskager livligere Omsætning til 21 Mk. 8 Sk. à 22 Mk. pr. 100 Pd.

Palmenødkager 18 Mk. pr. 100 Pd.

Hvedeklid 38 à 39 Sk. pr. 16 Pd.

Nationaløkonomisk Forening

afholdt sit tredje Møde Fredagen den 9de Januar.

Professor Scharling, der dirigerede Mødet, meddelte, at Bestyrelsen til Optagelse i Foreningen vilde foreslaa: Dispachør Wessely, Redaktør Gjødwad, Redaktør Ploug, Landstingsmand, Proprietær Berg, Folketingsmand Bajer, Journalist, Kand. polit. Nathanson, Vexelmægler Rubin, Højesteretsadvokat, Dr. juris Hindenburg, Landstingssekretær Shaw, Redaktør Møller-Holst samt Redaktør V. Hertel, hvilket vedtoges enstemmig uden nogen Forhandling. Dirigenten opfordrede dernæst Medlemmerne til for Fremtiden at møde noget præcisere, samt henstillede til Forsamlingen om man — hvilket Ønske var udtalt fra flere Sider — for Fremtiden ikke skulde mødes om Middagen i Steden for om Aftenen. Da der viste sig en Del Uenighed angaaende dette Punkt, overlod man efter foretagen Afstemning Bestyrelsen at tage Beslutning herom.

Professor Frederiksen indledede dernæst Aftenens Forhandlingsæmne: «De tilstedeværende Forhold paa Pengemarkedet».

Han bemærkede, at der i sidste Aar havde vist sig en stærk Prisstigning. Denne havde været meget pludselig, og det var næsten alle Varer, som havde taget Del i den. Hertil kom, at Stigningen havde været meget stærk, saaledes vare Priserne paa Kul og Jærn, for blot at nævne nogle enkelte Varer, stegne til næsten det Tredobbelte imod tidligere. Betragte vi det engelske Marked, se vi noget Lignende. Hvad vi nu overalt saa med Hensyn til Prisstigningen, lignede meget Tilstanden kort før Krisen 1857. Ogsaa Fonds have været underkastede en stærk Stigning. Mange forskellige Selskaber, Banker m. m. ere i denne Tid blevne stiftede, saa at der maa have været en stor Kapital til Stede, men uagtet mange Kapitaler saaledes havde fundet deres Anvendelse, synes dog Pengene endnu at være til Stede i rigelig Mængde. Det interessanteste Spørgsmaal, der nu paatrænger sig os, er imidlertid det, om den saaledes stedfundne Prisstigning er varig eller kun noget rent Forbigaaende. — Guldets Værdi var ganske sikkert stadig nedadgaaende. Man maatte navnlig komme til dette Resultat ved at betragte Vilkaarene for Guldproduktionen. Jevons var ad en anden Vej, ved en statistisk Undersøgelse af Varepriserne, ligeledes kommet til en betydelig Føringelse af de ædle Metalleres Værdi. Selv om vi nu imidlertid slaa fast, at de ædle Metalleres Produktion er forøget, kunne vi dog ad denne Vej umulig forklare os den Prisstigning, vi i de sidste Aar have været Vidne til. Den kan ikke være en Følge af den forøgede Metalproduktion, hertil er Stigningen for pludselig, her er ingen Kausalforbindelse. Andre Momenter give os derimod bedre Oplysning angaaende Aarsagen til denne pludselige Stigning. Der er først de lave Kornpriser i de senere Aar; disse pleje gjerne overalt at medføre en stærk Efterspørgsel, mindre i Agerbruget, derimod i de andre Produktionsgrene. De lave Kornpriser virke med til en kraftig Udvikling, og den forøgede Efterspørgsel bringer de andre Varer til at stige i Pris. Saa er der den store Krig mellem Frankrig og Tyskland. Krig vil altid bringe Efter-

spørgselen over i Retninger, der tidligere ikke have været Gjenstand for nogen videre Efterspørgsel. Hertil kommer, at Reservefond og andre Kapitaler nu blive anvendte som omløbende Kapital i Steden for anden Anvendelse, kort sagt, Krig vil altid medføre en stærk Bevægelse. Og se saa en af Krigens Følger, den store Masse udstedte Sedler i Frankrig, dette Land, hvor man før Krigen, ligesom Bønder, kun kjendte Guldet, ikke Krediten som Omløbsmiddel. Den nu saaledes udstedte betydelige Seddelmasse maatte nødvendigvis have udøvet en stærk opadgaaende Bevægelse paa Priserne. Ogsaa de laante Milliarder ere virkelig medvirkende til de høje Priser, i det en betydelig Del af disse i Form af Tratter er nyskabt Omløbsmiddel. Endelig kan den lave Rente, der fulgte efter Krisen, nævnes; denne har bevirket en stærk Spekulation og Efterspørgsel efter Varer, hvoraf en følgende Prisstigning er bleven Følgen. Hvis nu denne almindelige Prisstigning virkelig — hvad Taleren for sit Vedkommende antog — var en Virkning af de forskjellige, anførte Aarsager, saa kunde den umulig være varig. Vi havde for nylig set en stærk Hausse, som for største Delen var bevirket ved Spillesyge; tidligere var det Amerika, nu navnlig Wien, hvor Spillesygen florerede. Mange Spekulationer ville sikkert vise sig gode, men mange Spekulationer ville lige saa sikkert mislykkes; det er umuligt at forudse hvorledes, men en Reaktion, en Tilbagegang af Priserne vil sikkert indtræde. Han paaviste nærmere Ligheden med Forholdene før 1857; da havde Guldopdagelserne og dertil knyttet Udvikling givet Stødet som nu Milliardernes Flytning til Tyskland. Han nævnte lignende overfladiske Opfattelser, selv hos Videnskabsmændene, da som nu. — Mange Momenter kunde bevirke en Tilbagegang til en roligere Tilstand paa Pengemarkedet, de store Pengeinstituter kunde saaledes udøve en betydelig Indflydelse: Hvilken Indflydelse vilde den engelske Banks kloge og forudseende Fremgangsmaade i den senere Tid med den stærke Forhøjelse af Diskontoen ikke have? Ogsaa den tyske Regering kunde maaske udøve en heldbringende Indflydelse. Taleren troede dog ikke, at den tyske Regering laa inde med saa store Guldmasser, som man i Almindelighed var til-

bøjelig til at antage, og som ved at kastes ud paa Markedet vilde bevirke en yderligere Prisstigning. Betragte vi nu vore egne Forhold, frembyder der sig vist ingen Grund til Frygt. Vi kom godt ud over vor egen Krig; Taleren berørte Jærnvejenes Bygning og især Aktieselskabernes Dannelse og mente, at der dog vel er stillet temmelig stærke Fordringer til Nationen. Vi se i alle Forhold en stærk Udvikling herhjemme, saa vel vor Ind- som Udførsel, ikke mindst denne, er i de sidste Aar stegen i en overordentlig Grad. — Ogsaa til Norge kan man se hen med Tillid, der er Overflod paa Penge, men slet ingen overdreven Spekulation. Heller ikke Sverig indgyder Frygt, der er Fremgang i mange Retninger i dette Land; Efterspørgselen efter dets Korn, Træ, Tømmer og Jærn er i Stigning; Vexelkurserne ere nu imod tidligere gunstige for Sverig. — Bankerne ere i stærk Udvikling, navnlig bemærker man, som altid før Kriser, en betydelig Udvidelse af Vexelportefeuillerne ligesom af andre Laan og af Seddeludstedelsen. Saaledes ogsaa hos os. Man havde den største Tillid til Privatbankens udmærkede Bestyrelse, men Uindviiede maatte dog med lidt Ængstelse se omtrent Halvdelen, af hvad denne Bank skylder bort, laant paa Deposita, som ikke kunne sættes ved Siden ad Vexeldiskontering. Nationalbanken frembød med sit Sølvfond og sine udenlandske Valuta en overordentlig Garanti for Landets finansielle Tilstand. Banken er dog vist for god mod dem, der søge Laan paa Panteobligationer i faste Ejendomme; Renten er for lav paa disse Laan. Banken blev lidt af en Hypothekbank uden at udstede Hypothekbankobligationer. Dette Forhold frembød jo imidlertid ingen Grund til Ængstelse; men Bestemmelsen i Oktrojen, at de ædle Metaller, der henligge til Dækning for Sedlerne, ikke maa gaa ud af Banken, er uhensigtsmæssig og kun skikkel til at blive suspenderet af Regeringen ligesom den tilsvarende Bestemmelse i den engelske Bank.

Professor Scharling vilde supplere Professor Frederiksens Foredrag med nogle statistiske Data. I Følge «Economist» udgjorde Storbritanniens Overskudsudførsel af Guld 1858 —71 henved 68 Mill. L. St., i det der af fremmede Guld-

mønter og Barrer var en Overskudsindførsel af 100 Mill. L. St., hvorimod der af britiske Guldmonter var udført 32 Mill. L. St. mere, end der var blevet indført. Da der i det nævnte Tidsrum er blevet udmøntet 60 Mill. L. St., er altsaa Guldmontercirkulationen i Storbritannien i 14 Aar bleven forøget med 28 Mill. L. St. Men Forøgelsen falder væsentlig paa Aarene 1866—70, i hvilke Overskudsudførselen var $7\frac{1}{2}$ Mill. L. St. aarlig; i disse fem Aar havde derfor en jævn og tilsidst stærk Prisstigning fundet Sted, der var vedbleven udover denne Periode, og Laan havde været billige. I 1871 derimod beløb Overskudsindførselen af Guld sig knap til 1 Mill. L. St., og i Januar—Juli 1872 er der blevet udført 1 Mill. L. St. mere end indført. Paa Priserne har denne Tilbagegang endnu ikke virket; derimod ere Laan fra 1871 og navnlig i 1872 bleve dyrere. — De i Tyskland indtil 23de Debr. 1872 prægede Guldmonter udgjorde et Beløb af 390 Mill. Mark eller omtr. $15\frac{1}{2}$ Mill. L. St., hvoraf den overvejende Del helt er undragen Cirkulationen. Dannelsen af Aktieselskaber var, modsat Tyskland, aftagen betydelig i Storbritannien. Medens der her i 1863—65 var bleven indregistreret 2788 Aktieselskaber med en nominal Kapital af 582 Mill. L. St., var der i 1867—71 kun blevet indregistreret 2778, og det med en nominal Kapital af kun 317 Mill. L. St. — Der var derfor ikke saa megen Grund til at vente en Krise i den nærmeste Fremtid, som det kunde synes, naar man blot betragtede Tyskland og de nærmest liggende Lande.

Etatsraad, Bankdirektør Levy: Det er som praktisk Mand, jeg vil søge at bidrage til at klare Spørgsmaalet. Man bør fæste Opmærksomheden paa Forholdene i Øjeblikket. Theorien holder ikke stik mod det, der nu viser sig. Indlederen har saaledes omtalt Kul- og Jærnprisernes Stigning, og væsentlig tilskrevet denne Faldet i Værdien af de ædle Metaller, men efter Prisstigningens Begyndelse ere 60,000 Arbejdere bleve afskedigede i Wales, hvilket nødvendigvis maa bevirke en yderligere Prisstigning. Strikerne have haft en overordentlig Betydning; at Arbejdstiden er bleven indskrænket, at Arbejderen er bleven en social eller politisk Størrelse, hvilket Sidste har bragt

ham Uro i Sindet, bevirker, at han arbejder mindre end før. Disse Forhold bevirke en større Prisforhøjelse end Værdiforandringen af de ædle Metaller. Norden spiller en ubetydelig Rolle i Omsætningsforholdene, hvorfor det er saa vanskeligt herfra at bedømme det under Diskussion værende Spørgsmaal; men selv om vi vare paa de større Centra for Omsætningen, vilde det ikke være let at se, hvad der er Virkning, hvad Aarsag. Hvor tilbøjelig Theorien er til at opstille fejlagtige Sætninger, naar den ikke tager Hensyn til det virkelige, praktiske Liv, er jeg netop i disse Dage bleven opmærksom paa ved en Udtalelse i «Economist», hvori det hedder, at Kursbevægelserne ikke vedkomme Bestyrelsen for den ledende Bank (bank of England). Denne Udtalelse af et i England anset Medlem af den engelske Banks Bestyrelse (Hankey) er i høj Grad urigtig. Jeg følger selv daglig Kurslisterne for at se, hvorvidt de have Indflydelse paa Bankens Status. De have det; en Seddelbank vil altid kunne udstede flere Sedler, naar der tilbydes den Vexler fra Udlandet, hvorved den kan opkjøbe ædle Metaller, hvorimod Sedlerne nødvendigvis maa tage af, naar Kurserne ere i Landets Disfavør, der i Regelen bevirker en Aftagen af de ædle Metaller og følgelig formindsker Evnen til at udstede Sedler. Endnu et Exempel! Det er Dem jo Alle bekjendt, hvor stærkt Wolowsky taler for en dobbelt Møntfod; jeg tror, han har Ret, men han mener, at de to Metaller nødvendigvis maa gaa ved Siden ad hinanden; dette er netop Vanskeligheden; da i saa Tilfælde det ene Metal snart vil fortrænge det andet. Dog kan man anvende Sølv ved at lade det seddeludstedende Institut til Dels fundere sine Sedler derpaa, **dog at disse udelukkende indløses mod Guld.** Paa mit Forslag har Møntkommissionen for Danmarks Vedkommende løst Opgaven ved at andrage hos Regeringen om, naar Guld antages som Møntfod, da at tillade Banken fremdeles for en Del at anvende Sølv til Sedlernes Fundering, og der vil sikkert komme Tidspunkter, hvor Banken baade kan og vil benytte en saadan Ordning. Prof. Scharling har ved nogle statistiske Data søgt at oplyse forskellige Forhold. Hvor varsom man imidlertid maa være i

Omgang med Tal, kan jeg fra Professorens eget Foredrag give Dem et godt Exempel paa. Han har i Tal vist os Guldfor- sendelsernes Størrelse; men ved Siden af den officielle For- sendelse gaar der ogsaa en privat. Jeg begaar vist saaledes ingen Indiskretion ved at fortælle Dem, at naar Nationalbanken skal sende et betydeligt Pengebeløb til Sverig, vi da ikke gaa til en Reder for at søge Skibslejlighed, eller til Postvæsenet, eller til Toldvæsenet for at besørge en Tolddeklaration, nej vi lade en betroet Mand gjøre en lille Rejse til Sverig, og han tager Pengene med som sit Rejsegods. Saadanne private For- sendelser ere ikke indeholdte i de officielle Tal, og er Talen om Guld, sker dettes Forsendelse ad privat Vej paa Grund af dets ringe Volumen endog langt hyppigere end med Hensyn til Sølv. En stor Masse Guld er vist nok paa denne Maade gaaet fra Frankrig til England, og vi se altsaa, at Export- og Importlisterne intet Bestemt oplyse. Prof. Frederiksen har klaget over, at National- banken var for liberal mod Ejerne af faste Ejendomme, i det den gav dem for billige Laan, men man maa huske, at Na- tionalbanken er voxet ud af de faste Ejendomme, og desuden er det jo ikke let at opsigte en saa stor Kapitalmængde, og hvorledes skulde den anvendes? Han har ligeledes fremhævet det særlig Hensigtsmæssige for en Bank i at laane paa Vexler; Banken er jo ikke Herre over, hvormange solide Vexler der er til Stede. Jeg har fremhævet, hvorledes Theorien ikke synes at holde Stik i vor Tid, men hvad har da fremkaldt denne Modsigelsens Tid? Krigen! Frankrig maatte betale en uhyre Sum til Tyskland, men endnu et tredje Land, England, er bleven stærkt berørt af Krigens Følger, da det er blevet be- nyttet som Mellemand, og det bliver saaledes Paris, Berlin og London, vi maa fæste vort Blik paa. Milliarderne ere blevne anskaffede dels paa en kunstig, dels paa en naturlig Maade. Det var en Lykke for Frankrig, at det havde saa betydelige Kapitaler anbragte i udenlandske Værdipapirer; dette er altid til Gavn for et Land under kritiske Forhold, da udenlandske Værdipapirer ikke i saa høj Grad berøres af Indlandets Be- givenheder, som dettes egne Værdipapirer. Vor Skat paa udenlandske Værdipapirer er — uheldig, og dette ville vi nok

komme til at mærke, hvis vi engang skulde komme i Forlegenhed for Penge, forudsat naturligvis, at Loven virker hæmmende paa Kjøbet af disse Papirer. En anden Kilde, hvoraf Frankrig ligeledes kunde øse et betydeligt Bidrag til Milliarderne, var den store cirkulerende Guldmasse. Man tog en stor Del af Guldet og udstedte til Gjengjæld en stor Masse Sedler. Seddeludstedelsen er voxet til en hidtil ukjendt Højde. Før Krigen var der kun noget over 1 Milliard, nu $2\frac{1}{5}$ Milliarder Francs i cirkulerende Sedler. Dette er en betydelig Seddelcirkulation, hvilket navnlig viser sig ved en Sammenligning med andre Lande. Saaledes er Seddelomløbet udtrykt i L. St. i Frankrig 110 Millioner, i Storbritannien (inkl. de private Bankers Sedler) 36—37 Mill., i Preussen (den preussiske Bank og de private Banker tilsammen) 45 Mill., i Østrig nogle og tredive, i Amerika 80 Mill., Alt i L. St. Og dog er der ikke Mistillid til Sedlerne i Frankrig, det kan man se af den ringe Agio paa Guldet, nemlig $\frac{1}{2}$ pCt. for Tiden, medens den i de senere Aar i Amerika har været 12 pCt. og i Østrig i Fjor 20 pCt., nu omtr. 8 pCt. Hvorfra hidrører dette gunstige Forhold? **Sedlerne ere bleve til en Nødvendighed!** og hvorledes? De ere traadte i andre Cirkulationsmidlers Sted, i det Guldet er gaaet i den tyske Krigskasse; Tilliden til Sedlerne er stærk; men rokkes Tilliden, og det vil kunne ske meget let og maaske ved rent tilfældige Aarsager, da vil det ogsaa vise sig, at $2\frac{1}{5}$ Milliarder er meget for meget. Frankrig har havt et stort Held, en rig Høst, og dets Industri har taget et nyt Opsving, saa at de andre Nationer købe dets Produkter. Disse ligesaa naturlige som heldige Omstændigheder have i høj Grad været medvirkende til at lette Frankrig Byrden af dets umaadelige Forpligtelser. — I Tyskland ere Papir- eller Fondsforretningerne meget usolide; saaledes er det jo Bankerne, der have skabt Aktiesvindelen af Mangel paa solid Forretning, men hvorledes det vil gaa mange af disse Instituter, der i deres Programmer altid føre det store Ord, giver Banken «de l'union» i Belgien os et godt Exempel paa. Endnu for et Aar siden gav den sine Aktionærer 12 pCt. i Udbytte; kort efter laa hele Banken fuldstændig knust. Spekulationen i

Tyskland har kastet sig over ethvert Omraade af Industrien, saavel i det Store som i det Smaa; ingen Side af denne er blevet forbigaaet. Det maa dog ikke nægtes, at mange nyttige Foretagender herved ere blevne kaldte til Live eller udvidede, medens andre ville berede Deltagerne umaadelige Tab. Nogle af de større Entrepriser, hvorover Spekulationen har kastet sig, have været Jærnbaner og «Baugesellschaftten»; de Første ville nok gjøre deres Nytte, selv om de ikke betale sig for Aktionærerne, medens de Sidste som oftest ere til Skade for Lejerne; ved en forceret Fremgangsmaade drive de Værdien af Husene og derved Lejen i Vejret. Overhovedet maa man ikke overse, at den store Spekulation, for hvilken Prisen paa Aktierne i de enkelte Foretagender ofte skjænkes for megen Vægt, ikke er saa nøjeregnende som den private Mand, der i sine Foretagender er vant til at regne med smaa Tal. Herved er der fremkaldt en Usikkerhed i Pengeforholdene i Tyskland, og trods Milliarderne, der ere flydte dertil, vil Tilliden ikke befæste sig, og Forholdene ere, sammenlignede med dem i Frankrig, saaledes, at man næsten kunde fristes til at tro, at det var Tyskland, der var den Overvundne, og Frankrig den Sejrende. Den preussiske Bank, der aldrig har havt en saa stor Seddelmasse og Vexelporfeuille som nu, hvortil den store Spekulation utvivlsomt er Aarsagen, frembyder for øvrigt ingen Fare; den har en god Sølvbeholdning, men ugunstigt er det dog, at Seddelmassen er det Dobbelte af Sølvmassen, hvad der ikke har været Tilfældet i mange Aar. Men hvorfor mærker man trods Belalingen af Milliarderne saa lidt til Guldet i Preussen? Dels fordi man har dannet sig et Krigsfond «das eiserne Fond», der er 50 Mill. Th. stort, dels fordi man har anvendt uhyre Kapitaler paa Fornyelsen af Krigsmateriellet, og endelig ligge de preussiske Statskasser inde med store Beløb i Guld, som man ikke tør slippe løs paa Grund af et uheldig valgt Værdiforhold mellem Guld og Sølv, nemlig 1 : 15½, hvilket er for lavt, saa at det er udsat for, at Guldet forsvinder, inden det har faaet Tid til at inddrage et tilsvarende Beløb i Sølv. — England er dog som Mellemand blevet værst medtaget af Krigen, for saa vidt de finansielle Forhold

angaa. Det er for en stor Del Vexler paa Sterling, man har benyttet til at likvidere Tysklands og Frankrigs Mellemværende. Frankrig har sendt Summerne til engelske Pengeinstituter, hvor de skulde staa til Forfaldsdag, og Preussen har ladet dem staa, til det har konveneret det at tage dem hjem; men herved er den engelske Bank tidt bleven bragt i Forlegenhed. Denne Bank er ikke heldig administreret. Det er saaledes 24 Kjøbmænd, der udgjøre Bankdirektionen. En stor Fejl begaar Banken i at diskontere ikke blot med sine egne Midler (Aktiekapitalen), men ogsaa med en altfor stor Del af de Midler, der efter deres Natur kun burde anvendes af Banken i et meget ringe Omfang. Enhver, som i England sidder i en Forretning, har jo sin «banker», hos hvem han indsætter de Beløb, han i Øjeblikket ikke har Brug for. Fra disse «bankers» gaa disse Sparepenge over i de større, private Banker, og disse sætte atter deres disponible Midler over i den engelske Bank, hvor de indestaa paa Folio (deposits). Disse Summer udgjøre tilsammen en betydelig Kapital, og det er denne, som burde ligge urørt i alt Fald for største Delen. Nationalbanken kunde vel diskontere med saadanne Midler, men ikke den engelske Bank. I Juni og December Termin forsvinde Nationalbankens Foliopenge, men vi vide, at de kun anvendes til den indenlandske Omsætning og efter Terminerne igjen vende lige saa hurtig tilbage til Banken; men i England ved man sandelig ikke, om Pengene f. Ex. gaa til Tyrkiet. Disse Foliopenge bør altsaa ligge urørte i den engelske Bank, fordi de repræsenterer hele Landets disponible Kapital inkl. de mange fremmede Penge, som den øvrige Verden har staaende i England, og nu i større Omfang end tidligere, da man paa Grund af Tvangskursen paa franske Noter ikke længere benytter det franske Pengemarked til Frugtbargjørelse af disponible Kapitaler. Man har sagt, at den forskjellige Diskonto skulde fjerne Vanskelighederne, men jeg har selv havt Lejlighed til at se, at den engelske Diskontotheori ikke har saa meget at sige. Saaledes har Nationalbanken ogsaa i Fjor havt betydelige Summer staaende i England, som vi vare nødte til at inddrage, og som vi vilde have inddraget for at fyldestgjøre vore Formaal, selv om

Diskontoen var sat nok saa højt i England. Det Samme er naturligt ogsaa Tilfældet, naar Preussen behøver Penge til sine Udmøntninger. Netop i Dag er Diskontoen bleven nedsat i England til $4\frac{1}{2}$ pCt., fordi Pengemarkedet er rigeligt, men en Ordre fra Berlin paa 2—3 Millioner i Guld maa snart drive den i Vejret igjen. Diskontoen i England bliver næsten altid sat for sent op; er der nemlig til Udlandet Brug for store Kapitaler, gaa Ordrene først til de omtalte «bankers», som da udtage Pengene af Banken. Nu sætter den Diskontoen op, men Pengene gaa lige fuldt ud af Banken, og den bliver bragt i Forlegenhed. Være den engelske Banks Føliopenge, hvad de burde være efter hele Bankens Stilling til Verdenspengemarkedet, udelukkende en kontant Beholdning, der ligesom den hamburgske Banks Beholdning lades urørt af Banken selv, men holdes i Beredskab for at tilfredsstille Ejermændenes Fordringer, da vilde man ikke opleve disse hyppige Diskontofluktuationer i England, eller i alt Fald vilde enhver Diskontoforhøjelse finde Sted langt mere i rette Tid end nu; thi det vilde da være de private Banker, som vilde mærke, naar Beholdningen aftog og derefter regulere Diskontoen, medens det nu er den engelske Bank, der afgjør Spørgsmaalet efter de Fordringer, der stilles til den paa anden Haand. Som allerede bemærket, er Diskontoen nedsat i Dag til $4\frac{1}{2}$ pCt.; men jeg føler mig overbevist om, at naar Guldordrerne atter indløbe fra Preussen, den da snart atter vil gaa op, fordi den engelske Bank mere ser paa Øjeblikket end paa Fremtiden og mindst paa Situationen i sin Helhed. Tilmed maa man ikke glemme, naar der nu til Dags tales om de store Midler, som den engelske Bank har til sin Raadighed, at Omfanget af disse Midler i Aarenes Løb ikke have holdt Skridt med Omfanget af Verdensomsætningerne. En Kapital paa 20 Mill. Pd. har — naar man ser hen til Pengenes Værdi og Omsætningernes enorme Udvidelse — ikke i Dag samme Betydning som 10 Mill. Pd. for 20 Aar siden. — Englænderne ere i det Hele taget ikke meget vittige, hvad mere udviklede Pengetransaktioner angaa; det er heller ikke Englændere, men Tyskere, der drive Arbitrageforretningerne, og meget talende er det Faktum, at en engelsk Bankier ikke godt kan

undvære franske eller tyske Kommiser i sin Forretning. — De ville af disse forskjellige Bemærkninger se, at den politiske Økonomis Theori ikke altid synes at holde Stik, i det man nemlig ikke tilstrækkelig tager det virkelige, praktiske Liv i Betragtning; men en saadan Videnskab, der er bygget paa Erfaringen, fordrer jo netop fremfor Alt at tage Erfaringen med til Hjælp, naar den vil løse de Opgaver, den har stillet sig.

Kand. polit. Nathansen kunde ganske slutte sig til de foregaaende Taleres Betragtning af den engelske Banks overvejende Betydning for Pengemarkedet; det var derfor glædeligt, at denne Banks Stilling for Øjeblikket var saa overordentlig gunstig. Trods disse smilende Udsigter maatte han dog være enig med Etatsraad Levy i, at en Diskontoforhøjelse let kunde indtræde, en Frygt, som ogsaa var udtalt i flere fremmede Handelsblade, thi i Baggrunden lurede der altid en Fare, hvis Betydning det var umuligt at vurdere, nemlig Efterspørgselen efter Guld fra Tyskland til de ny Udmøntninger der. Imidlertid troede han ikke, at der var Grund til en saa udpræget Frygt for Situationen, som den der her hjemme almindelig kom til Orde; navnlig troede han, at Forholdene i Tyskland vare langt solidere, end det almindelig antoges. Naar man saaledes saa stærkt havde fremhævet Faren ved den store Mængde ny Aktieselskaber og den storartede Spekulation, der knyttede sig hertil, saa maatte man paa den anden Side ikke overse, at en stor Del af disse Aktieforetagender vare allerede bestaaende Foretagender; ved at disse gik over til Aktieselskaber skete ingen ny Krav til Kapitalerne; det Hele var kun en Omflytning af bestaaende Kapitaler; desuden viste sig, som allerede fremhævet af Prof. Scharling, samtidig med Forøgelsen af Aktieforetagenderne i Tyskland, en Nedgang af disse andre Steder, navnlig i England. Det vældige Opsving i materiel Henseende, der nu viser sig i Tyskland, var en naturlig Følge af de politiske Begivenheder. Taleren maatte protestere mod Etatsraad Levys Betragtning af Byggeselskaberne, der hvilede paa en Forveksling af Aarsag og Virkning; Byggeselskabernes Virksomhed maatte nødvendigvis trykke Lejen.

Torsdagen den 13de Februar afholdtes det fjerde Møde.

Formanden, Prof. Frederiksen, foreslog paa Bestyrelsens Vegne som Medlemmer Bankdirektorerne Th. Beck og H. P. Frederiksen, Forp., Kand. polit. Lassen og Kand. mag. H. C. A. Lund, der enstemmig optoges som Medlemmer. Et Forslag af 12 Medlemmer om et andet Medlems Optagelse vandt ikke den fornødne Stemmeælfherhed. Formanden meddelte, at Grosserer, Landstingsmand Moritz G. Melchior havde modtaget Indbydelsen til at indtræde.

Prof. Will. Scharling indledede Aftenens Forhandlingsæmne: «Hvorvidt kan det Skridt, der ved det foreliggende Forslag til en Toldlov gjøres henimod Frihandel, under fornødent Hensyn til den historisk givne Situation, anses for passende og tilstrækkeligt?»

Det foreliggende Spørgsmaal forudsatte efter sin Form Frihandelen som det principrigtige Maal, og Ordet Frihandel maa her ikke forstås om en ubetinget fri Omsætning, men kun som den principmæssig fri Omsætning, i hvilken der kun af rent fiskale Hensyn gjøres Indskrænkning, saa at Toldpaalæget bliver Undtagelsen, fremkaldt af det rent finansielle Hensyn at skaffe en betydelig Indtægt ved et lidet føleligt Paalæg paa enkelte Forbrugsartikler, der ere Gjenstand for et meget stort Forbrug. Hvorvidt det var rigtigt at søge Indtægt herved fremfor ved en direkte Indkomstskat, vilde Taleren ikke rejse Diskussion over. Han fandt nu ikke, at Frihandel i den anførte Betydning, saaledes som man efter Ytringer i Motiverne kunde tro, er Lovforslagets Udgangspunkt og Maal; den Omstændighed, at de toldpligtige Varegrupperes Antal fra 73 er bleven indskrænket til 45 kan ikke tages som Vidnesbyrd i modsat Retning, især da dette til Dels hidrører derfra, at flere ensartede Varegrupper ere slaaede sammen. Regelen var Toldpligt, Friheden en Undtagelse, i det Lovforslaget har bibeholdt Artiklen: «Ubenævnte Varer». Men det Modsatte burde være Tilfældet; der burde have en bestemt og utvetydig Lovhjemmel for at opkræve Told. I modsat Fald ville ogsaa alle ny, opkommende Indførselsartikler være toldpligtige; saaledes horer for Øjeblikket raa Is under ubenævnte Varer. Ogsaa hvor

det er tvivlsomt, om en Vare er toldpligtig eller ej, bør den være toldfri og ikke beskattes som ubenævnt Vare; Kjøbmanden bør ikke være udsat for slig Usikkerhed ved sine Spekulationer. De forskjellige Gjenstande, der yderligere henføres under denne Rubrik, Agerdyrkningsredskaber og strandede, fordærvede Varer f. Ex., egne sig heller ikke efter deres Natur til Beskatningsgjenstande. — Dernæst fremhævede Taleren som yderligere Bevis for, at der snarere sigtes efter lidt Indtægt end efter Frihandel, at netop Halvdelen af samtlige Varegrupper var beregnet at indbringe hver for sig mindre end 20,000 Rdl. og tilsammen knap $2\frac{3}{4}$ pCt. af den hele Toldindtægt; ja man har endog bibeholdt 6 Varegrupper, der skulle give mindre end 1000 Rdl. hver. Formentlig burde disse 22 Varegrupper, hvoraf i alt Fald de 14 vare uden al finansiell Betydning, kun da bibeholdes som toldpligtige, naar særlige Grunde talte herfor, saasom, at Regeringen fandt sig bunden ved den ældre Lovgivnings Tilsagn eller af Hensyn til den under disses Beskyttelse opkomne og faktisk derved bestaaende Industri. At nu Frdn. af 1797 skulde indeholde slige bindende Tilsagn, kunde Taleren ikke indrømme. Skulde denne Lov være mere ubrødelig end selve Kongeloven? Og vilde Beskyttelsesmændene nu være tilfredse med en Lov, der gjorde lige saa stor Forandring i det nu Bestaaende, som Frdn. 1797 gjorde i den da bestaaende Tilstand? At Hensynet til den faktiske Udvikling skulde tale afgjørende for at bibeholde de omhandlede i finansiell Henseende ubetydelige Toldgjenstande, kunde han heller ikke se; mulig kunde der være Forhold, der undgik dens Blik, der bedømte Sagen fra sit Studerekammer, hvorfor han netop ønskede Andres Udtalelse om de enkelte Poster. Han kunde ikke se rettere, end at Gummi og Harpixer (8—9000 Rdl.), Fjer og Dun (8000 Rdl.), Lakritssaft (4000 Rdl.), Instrumenter, Margarin, Stearin (500 Rdl.), Vox (500 Rdl.) og Sæbe (200 Rdl.) burde frigives; kun med Hensyn til Paraplyer, Gjør og til Dels Eddike syntes Toldpaalæget tilstrækkelig begrundet i Hensynet til at afbalancere anden Told, medens nogle andre Gjenstandes Toldpligt (Kakao, Dyr, Spisevarer og kunstige Blomster) til Nød kunde forsvares derved, at

de vare Luxusartikler og derhos til Dels vare de, der havde mest — om end ikke megen — finansiell Betydning. For alle de andre Varegrupper maatte han dels hævde en naturlig Toldfrihed, dels efter Forholdenes Natur anse det uforholdent at bibeholde Beskyttelsen. Den samlede Toldindtægt paa disse Gjenstande — knap 130,000 Rdl. — var ikke større, end at deres Toldpligt kunde ophøre, uden at den samlede Toldindtægt derved vilde bringes ned under den Indtægt, de bestaaende Toldlove i Gjennemsnit havde givet 1865—72; tvært imod vilde den fremdeles strax blive omtr. 90,000 Rdl. større, og Erfaringen viste derhos, at Toldindtægten Aar efter Aar — kun med en enkelt Undtagelse — var stegen med et endnu større Beløb, end der her blev opgivet, og som derfor hurtig vilde indvindes. Andre Hensyn end de her udviklede kræve Toldfrihed for Artikler som Stenkul, Jærn o. fl., der imidlertid vilde kræve Dækning.

Frederiksen: Lakrits menes f. Ex. at staa i Forbindelse med Sukkertolden; Sæbetolden kan ikke hæves, saa længe der endnu dog bevarer nogen Told paa Olje; Instrumenter holder man fra en Side stærkt paa for Beskyttelsens Skyld. Ure, Vogne, Papir ere nu stærkt beskyttede; Skibe have kun Vederlag for Told paa Tømmer, Jærn m. M. Stearin og Vox, Gummi og Harpixer foreslaas frigjorte af Udvalget. Andre Sorter, som f. Ex. Vildt, Skildpadder og Østers vil Udvalgets Flertal uden Rimelighed bevare, fordi den synes at ramme Luxus. Naar vi skulde ind paa Skattespørgsmaalene, var Sagen, hvor langt vi kunne gaa over for de betydelige Erhverv, Fabrikker og Haandværk.

Bankdirektør Levy fremhævede Hensynet til Arbejderbefolkningen og til Finanserne. Han undrede sig over, at Socialisterne vare Frihandelsmænd. Han havde selv før været enig med Scharling. Det, Toldgruppen gav, kunde imidlertid ikke være afgjørende; man vilde finde Sammenhæng mellem Grupperne — saaledes f. Ex. mellem Madratser og Snore, Bomuldstøj m. M., mellem Fortepianoer, Træ, Metal, Filt m. M., mellem Skibe og Tolden paa Tømmer, Jærn, Messing, Sejldug m. M. — 2 pCt. Told var snarere for lidt til at veje op herimod — saaledes Tolden paa Filthatte med andre Satser. Han

fremhævede eksempelvis Betydningen af Tolden paa Skotøj. Adskillig stor Industri, som f. Ex. Burmeister og Wains, der beskæftiger over 1000 Mennesker, kunde godt undvære Beskyttelse; men i Alt beskæftigede de store Industrier kun en 26,000 Mennesker. Vore Haandværkere ere ikke overordentlig produktive. De stille ikke ubetydelige Fordringer til Livet, flere end f. Ex. Skomagerne i Bøhmen og Sachsen, hvad der er godt. Det er galt hvert Øjeblik at røre ved Toldtariffen, og Spørgsmaalet burde næppe være rejst nu. Finansiell Reduktion taales næppe. Andre Afgifter, f. Ex. Skibsfartsafgifterne, maa heller hæves; ellers burde de for Ligheds Skyld suppleres med en Jærnbaneafgift. 1876 er et finansielt Vendepunkt; da ville vi have 1½ Million mindre at afdrage paa Statsgjælden og kunne da bedre give Nedsættelse. Før den Tid vilde det dog være Lapperi.

Scharling var ikke enig med Levy i, at Haandværkerne vilde blive stærkt trykkede. De have især at konkurrere med den indenlandske større Industri. Det var paa ingen Maade Tilfældet, at vi for ofte reviderede.

Frederiksen vilde ikke med Levy anse 1876 for et finansielt Vendepunkt; der vilde ske en Forandring i vort Kasse-regnskab, ikke i den virkelige Balance; vore nominelle Udgifter vilde blive mindre ved at vi bleve fri for det Afdrag paa Gjælden, som vi nu afholde af Reservefondet, vor virkelige Status vilde blive den samme, og det var alene denne, det gjaldt, da vi saavel ved nyt Laan som ved at sælge af Reservefondet altid kunde skaffe Midler til Veje. I Modsætning til Levy fandt ogsaa han, at vi reviderede alt for sjælden; næsten alle andre Lande gjorde aarlig Skridt fremad; det var vanskeligere at komme fra Beskyttelsen, jo længere vi ventede, i hvilken Henseende han navnlig fremhævede Erfaringerne efter vort Toldomraades Indskrænkning ved Fredslutningen i 1864. Spørgsmaalet synes ham væsentlig at være, hvor vidt vi kunne gaa over for de beskyttede Industrier. Regeringens Forslag vilde nedsætte betydelig over for Oljemøllerne, Glasfabrikationen og visse andre større Fabrikker, men var derimod atter i andre Tilfælde, saaledes over for Sukkerraffinaderierne, meget mildt.

Det Vigtigste var Beskyttelsen over for Haandværkerne. Paa flere Omraader ville de for Arbejdet opadgaaende Konjunkturer netop nu lette den Forandring, Almenvellet krævede. Han fremhævede som Scharling den indenlandske Maskinkonkurrence, saaledes over for Snedkernes Haandarbejde. Kunde f. Ex. ikke Skomagerne, saaledes som Skomagerne og andre Haandværkere i Altona, da denne By blev lagt udenfor Toldgrænsen, endog-saa blive hjulpe til Udførsel? vare ikke Forandringer af Produktionen i denne Retning mulige? Og dernæst, hvorvidt vilde den med Toldens Ophævelse formindskede Efterspørgsel efter visse Arbejder blive opvejet eller overgaaet af større Efterspørgsel i andre Erhverv, der havde Gavn af Nedsættelsen? Og endelig, hvilken Indflydelse vilde Forslaget have paa Arbejdernes Forbrug? Taleren havde herom fra Falbe-Hansen, der var forhindret fra selv at være til Stede, erholdt en detailleret Beregning over Forslagets Indflydelse paa de forskjellige Samfundsklassers Udgifter. Naar man sammenregnede, hvad der betaltes i Told paa de vigtigste Forbrugsartikler, og sammenlignede Forholdet efter den nugældende Tarif med Forslaget, saa vilde man finde, at en velhavende Familie vilde vedblive nøjagtig at betale det Samme (5½ Rdl. 55 Sk.), Smaafolk i Kjøbenhavn og i Kjøbstæderne, Underofficerer, Haandværkssvende o. lign. Klasser vilde komme til at betale 13 Rdl. 19 Sk. mod 14 Rdl. 94 Sk. nu, Indsiddere paa Landet 6 Rdl. 31 Sk. mod 8 Rdl. 86 Sk. nu. Taleren selv troede dog, at Smaafolk, naar man regnede Alt med, betalte endnu mere i Told, end Falbe-Hansen havde beregnet. Blandt de interessante Data, der fremgik af Falbe-Hansens Undersøgelser, fremhævede han, at Sukkerforbruget steg meget betydelig med Velstanden, medens Kaffetolden hvilede forholdsvis haardt paa de Fattige, navnlig paa den lavere Middelstand.

Levy: Kaffetolden er ikke af saa stor Betydning for Arbejderne; Prisen paa Kaffe fluktuerer stærkt, og Nedsættelsen vil maaske næppe naa til Arbejderne. Altona havde længe ligget udenfor Toldgrænsen. Dernæst vare vi Danske ikke stillede med Afsætning som Altona. Vi solgte kun Handsker,

Øl og Chery Cordial til oversøiske Pladser. Han hævdede paa ny den finansielle Betydning af 1876 som Vendepunkt.

Grosserer Moritz G. Melchior sluttede sig til Levy i, at man ikke for stærkt burde se paa Beløbene i visse Told-satser; de kunde ogsaa have anden Betydning end umiddelbar finansiell. Regeringen var med Rette gaaet ud fra, at Frihandel ikke i og for sig er et Formaal. Han havde selv været Formand i Frihandelsforeningen; men mulig var man da gaaet for vidt; han havde senere skilt sig fra sine Kolleger i Frihandelsforeningens Bestyrelse; det var, fordi Frihandelen for ham kun var et Middel. Særlig havde han saaledes beskæftiget sig med Sukkeret, nu to Syvendedele af Tolden, og som Medlem af en Kommission derom var han kommen til at se, at Indførelse af Frihandel vilde ødelægge hele Sukkerindustrien. Nu kunde han saa meget bedre tale derom, som han ikke som den Gang var særlig knyttet til denne Industri, nu, da han kun var Aktionær, som hvert Øjeblik kunde sælge sine Aktier. Overall, selv i England, var Sukkeret i Virkeligheden beskyttet. Fire Nationer havde sluttet en Konvention, men omgik den stadig ved Udførselspræmie og paa anden Maade. Skal Sukkerindustrien bestaa her, kan Frihandelen ikke uden videre indføres. Nu vil man sige, at Sukkeret hellere maa kjøbes udenlands fra, naar det er billigere. Men til denne Industri er f. Ex. knyttet særlige Skibsfartsinteresser; Skibsfarten paa Vestindien giver saaledes maaske i Alt 400,000 Rdl.; heri vilde vi ikke deltage, hvis vi ikke selv tog Sukkeret fra Vestindien. De store Industrier blive netop mere betydningsfulde nu, da de ere overgaaede til Aktieselskaber. Ogsaa de mindre Artikler maatte ofte endnu beskyttes.

Statsrevisor Gad maatte saa meget mere imødegaa Levy, som han selv først strax efter Krigen i 1864 havde fremhævet Betydningen af Aaret 1876, d. v. s., hvis man indtil den Tid virkelig vilde anstrænge sig for at afholde Udgifterne af Indtægterne; men dette har man ikke gjort — i alt Fald ikke med Undtagelse af det forløbne og vel ogsaa af det løbende Finansaar. Det kommer ikke alene an paa Udgifterne, men ogsaa paa Indtægterne, ikke alene an paa Gjælds Af-

betaling, men ogsaa paa Forandringer med Hensyn til Reservefond og andre Aktiver og de Indtægter, disse give; saaledes vil f. Ex. den ene Million, der aarlig kommer ind som Afbetaling paa Sundtolden, omtrent samtidig ophøre at komme til Indtægt, i det Afbetalingen udløber. Nu beror vor finansielle Balance især paa, hvorvidt flere Indtægter, som Toldindtægter og Jærnvejsindtægter, ville stige. Han fandt i Modsætning til Scharling, at Hovedsagen ikke var de mindre Poster. Beskyttelsen maatte vi være enige om efterhaanden, men ogsaa kun efterhaanden at gaa ned fra — praktisk vist nok ikke paa anden Maade end som foreslaaet af Regeringen. Hvis vi kunde gaa videre, da vilde det vistnok være Materialtolden, og hvad dermed staar i Forbindelse, det især var af Vigtighed at nedsætte eller hæve; men et saadant Skridt vilde væsentlig blive et finansielt Spørgsmaal.

Levy vilde ikke gaa ind paa Melehors Fremhævelse af de 400,000 Rdl.s Fortjeneste for de danske Skibe, naar disse ikke gjøre det bedre og billigere end andre. Hele Verden staar paa lignende Maade vore Skibe aaben. Taleren fastholdt sin Betragtning af Budgettet. Man maatte skjælne mellem Kapitalformuen og de aarlige Indtægter og Udgifter.

Gad: Naar vi for at afbetale Gjæld enten forøge vore Udgifter ved at gjøre ny Gjæld eller formindske vore Indtægter ved at forbruge af vore Aktiver, har en saadan Afbetaling heller ikke paa det aarlige Budget nogen virkelig Indflydelse. Noget Andet er det, at Budgettet af andre Grunde kan vise Fremgang eller Tilbagegang.

Grosserer Kaarup: Der er dog nogle Frihandelsmænd tilbage — trods Bestyrelsen. Hvorledes skulde den hele Fragtfortjeneste blive mindre, naar den samme Sukkermasse dog skal til Evropa, hvad enten den gaar over England eller direkte hertil? Det var det sædvanlige Beskyttelsesargument. Meget Sukker er allerede nu fremmed raffineret Sukker, saaledes Farin, der vistnok allerede betaler lavere Told end andet raffineret.

Melehior: Danske Skibe vilde slet ikke blive brugte, hvis vi ikke havde Raffinaderierne her. Vore Skibe vilde ikke

være tjente med at skulle sejle til England i Steden for til Hjemmet.

Bankassistent Bing vilde fremhæve den sociale Side af Sagen. Frihandelen vilde ligesom Næringsloven udvikle den store Industri yderligere. Mulig vilde Kapitalforøgelsen blive mindre. Mulig vilde Fordelingen blive en anden. Han erindrede om Lehmanns Ord i Fæstesagen, at vi ikke maatte ødelægge nogen Samfundsklasse.

Frederiksen hævdede, at Frihandelen umiddelbart forøgede Kapitalerne. Spørgsmaalet om dens øjeblikkelige Indflydelse paa Fordelingen krævede maaske til sin Besvarelse Undersøgelse af de enkelte Erhverv.

Direktør Bing spurgte, om det ikke kunde forholde sig paa anden Maade med den Kapital, der repræsenteredes af Menneskene. Vilde ikke den «moralske» Kapital, om han maatte bruge dette Udtryk, blive formindsket ved Forandringen?

Frederiksen: Spørgsmaalet om Kapitalforøgelsen og om den hensigtsmæssigste Fordeling falder ganske vist til Slutningen sammen.

Hermed sluttede Formanden Forhandlingerne om denne Sag, og man vedtog som Forhandlingsæmne for næste Møde (Torsdag d. 13de Marts 1872): Hvorledes bør Samfundet stille sig til Udvandring?

Bibliografi.

I. Tyskland (Januar 1873).

Arbeitergeber, Der, in seinem Wesen u. in seiner socialen Stellung. Eine social-krit. Erörterung.

Arbeiterfrage, Üb. die, die Versuche zur ihrer Lösg. u. die Möglichkeit der Gütergemeinschaft. Fragen, Bedenken u. Vorschläge e. Zuschauers.

Baltzer, Ed., Ideen zu socialen Reform.

Berlin u. seine Entwicklung. Hrsg. vom statist. Bureau.

Brentano, Prof. Lujo, Üb. Einigungsämter. Eine Polemik m. Herrn Dr. Alex. Meyer.